

ОРГАНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ МОНІТОРИНГУ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Барташук Катерина Володимирівна, аспірант кафедри забезпечення фінансової безпеки та фінансового розслідування навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ.

Науковий керівник: завідувач кафедри забезпечення фінансової безпеки та фінансового розслідування навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент **Герасименко Лариса Володимирівна**.

Економічна безпека будь-якої держави визначається високим рівнем самодостатності економіки – забезпеченням її природними, фінансовими, інвестиційними, інноваційними та соціальними ресурсами на достатньому рівні; економічної самостійності, яка в першу чергу повинна проявлятися у можливості здійснення контролю над своїми ресурсами, спроможності залучати і утримувати капітал на власній території та найбільш повного використання конкурентних переваг області; стабільності і стійкості економіки, які передбачають надійність усіх елементів економічної системи як в цілому, так і окремих її компонентів, створення гарантій підприємницької діяльності, стримування впливу дестабілізуючих факторів; здатності до розвитку на основі інноваційних стратегій, здійснення постійної модернізації виробництва, ефективної інвестиційної та інноваційної політики.

Категорія економічної безпеки є багатоскладовим поняттям, тому її необхідно розглядати в якості суми окремих складових елементів, поєднання яких формує її загальний рівень. Відповідно, до її складу належать такі компоненти (блоки), як енергетична безпека, фінансова, інвестиційна, інноваційна, інформаційна, соціальна тощо. За даними компонентами доцільно формувати систему індикаторів, поєднання яких дає змогу провести комплексний аналіз економічної безпеки України за її територіальною і галузевою складовими, дослідити кількісні параметри і тенденції дотримання економічної безпеки в регіональному вимірі за конкретний період часу і на основі показників визначити рівні її дотримання.

З метою забезпечення ефективності стратегії економічної безпеки повинен бути сформований механізм державного впливу на економіку, здатний здійснювати регулювання і підтримку економіки країни, регіону на безпечному рівні. При цьому повинні бути чітко визначені межі і критерії (умови) державного втручання в економіку, зокрема межі державного сектора, а також забезпечений розвиток ефективних методів державного регулювання.

На наш погляд, реальним механізмом контролю за реалізацією державної політики в галузі забезпечення економічної безпеки є моніторинг економічної безпеки.

Правове поле для організації системи моніторингу ще не сформоване чинним законодавством України. На нашу думку, моніторинг має здійснюватися на базі створення єдиного інформаційного простору засобом інтеграції інформаційних ресурсів.

Загальні завдання моніторингу мають бути такі:

- безперервне спостереження за станом соціально-економічної і фінансової сфери в регіонах і отримання оперативної інформації про неї;
- поточний аналіз на основі просторово-часової координації інформаційних потоків про стан об'єктів моніторингу, що формуються різними органами виконавчої влади й іншими організаціями всіх форм власності, яку беруть участь у моніторингу;
- своєчасне виявлення змін, що відбуваються в соціально-економічній і фінансовій сферах держави, і причин, які викликали їх;
- запобігання негативним тенденціям, що призводять до формування і розвитку

осередків напруженості в соціально-економічній і фінансовій сфері, загрозливих для економічної безпеки держави;

- здійснення короткострокового прогнозування розвитку найважливіших процесів у соціально-економічній і фінансовій сфері;

- оцінка ефективності й повноти реалізації законів та інших нормативних правових актів із соціально-економічних і фінансових проблем;

- оцінка ефективності методів, організаційних структур і процесів управління стосовно державних органів влади й управління, органів самоврядування, підприємств і організацій усіх форм власності;

- вироблення пропозицій щодо комплексу заходів, спрямованих на усунення негативних тенденцій і явищ, а також щодо участі органів влади державного рівня в наданні допомоги регіонам.

Виходячи з цього, головними цілями моніторингу економічної безпеки є:

- оперативне забезпечення органів державної влади України і її суб'єктів інформацією про стан загроз економічній безпеці, їх характер, можливі наслідки, а також прогнозами в цій галузі;

- інформаційна взаємодія всіх органів влади;

- контроль за станом загроз економічній безпеці.

Очевидно, що для реалізації вказаних цілей необхідне вирішення ряду організаційних завдань, зокрема:

- розробити організаційно-методичне забезпечення проведення моніторингу, що забезпечує збір та оцінку інформації з використанням порогових значень і критеріїв економічної безпеки;

- розробити механізм отримання інформації про стан загроз економічній безпеці;

- забезпечити оперативний аналіз інформації, що надходить, з метою запобігання загрозам економічній безпеці, а також інформації про забезпечення дій органів влади з метою швидкого і найбільш ефективного усунення їх наслідків.

Крім того, важливим у практичному плані є завдання визначення рівнів контролю за забезпеченням економічної безпеки. Тобто система моніторингу економічної безпеки в державі повинна мати дворівневу структуру: державний і регіональний рівні.

На державному рівні моніторинг здійснюється на користь гармонійного розвитку єдиного соціально-економічного комплексу України і є системою безперервного спостереження й аналізу стану соціально-економічної та фінансової сфери регіонів як господарюючих суб'єктів держави, оперативного регулювання й організації допомоги їм в усуненні негативних тенденцій і явищ у їх розвитку.

На регіональному рівні моніторинг є системою регулярного спостереження за поточним станом і короткострокового прогнозування динаміки розвитку процесів і явищ, що відбуваються в суспільстві, економіці та фінансах. При цьому головна увага приділяється системному аналізу їх розвитку під впливом органів державної влади й управління макроекономічного рівня у поєднанні з характером і спрямованістю стратегічно важливих господарських зв'язків з економічними партнерами і з урахуванням внутрішньорегіональних чинників (ресурси, потенціал, екологія тощо).

Отже для забезпечення управлінських органів об'єктивною інформацією стосовно регулювання економічної безпеки необхідно проводити прогнозування і моніторинг безпеки і факторів впливу на неї, які визначаються системою спостереження та контролю за станом антропогенних (економічних) комплексів з метою формування варіантів розвитку процесів на перспективу, для більш ефективного забезпечення економічної безпеки в цілому.